

## **Beszámoló**

### **a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár működéséről - 2014**

#### **Általános helyzetelemzés**

Míg az elmúlt évek beszámolóit általában úgy kezdtük, hogy az 1950-es évektől szinte kivétel nélkül sanyarú sorsa jutott egyházi könyvtárak sorsa a rendszerváltozás óta eltelt időben sokat változott, de finanszírozásunk szinte mindig problémás maradt, a 2014. év elé reménnyel és várakozással léptünk, mert az éves költségvetésben az egyházi közgyűteményi támogatás sorában a 2013. évre kapott összeg háromszorosa szerepelt.

Ez a tény megkönnyítette a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtárban végzett munkát, több, már évek óta húzódó vagy tervezni sem mert feladatot el tudunk végezni annak ellenére, hogy a költségvetésünket biztosító másik két forrás változatlan marad vagy éppen kevesebb lett.

(Az egyházi könyvtárak finanszírozását az ún. egyházi közgyűteményi támogatás, a fenntartói és a pályázati támogatások biztosítják. E három forrásról azt mondhatjuk, hogy az állami közgyűteményi támogatás eleve kiszolgáltatott a mindenkori költségvetési törvénynek és az uralkodó politikának és szakmapolitikának; az egyházi fenntartók anyagi helyzete – különösen, ha arra a sok és sokféle feladatra gondolunk, melyet el kell látniuk – meglehetősen szűkös; a pályázatokról pedig azt mondhatjuk, hogy évről-évre egyre kevesebb a megpályázható és elnyerhető támogatás. )

#### **Személyi kérdések**

A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatója bencés szerzetes, Dejsics Konrád OSB. A könyvtárban – a rendi hagyomány alapján - az igazgatót nem számítjuk az alkalmazottak közé. A helyettes és „operatív” vezető Ásványi Ilona. A Főapátsági Könyvtárban 4 alkalmazott van státuszban, mindannyian szakirányú végzettségűek: Ásványi Ilona, Bitai Judit, Samodai Éva, felsőfokú végzettségű, Nagy Balázs középfokú végzettségű – könyvtáros asszisztens.

változások:

2014. júliustól két munkatársunk vált meg a könyvtártól és az Apátság más részlegében dolgozik tovább: Hegedüs Józsefné, aki könyvtárosként dolgozott és Méhes Ferencné takarító.

Bitai Judit 2013. januárban jött vissza GYES-ről – 2014 augusztusától betegszabadságon van – 2015. áprilisban várja a következő gyerekeit.

### **Gyűjtemény**

A könyvtár állományának nagyságáról becslt adataink vannak. Kb. 300.000 könyv és cca. 100.000 kötet bekötött folyóirat alkotja a könyvtár gyűjteményét. A gyűjtemény  $\frac{3}{4}$  része muzeális dokumentum.

Különgyűjteményeink: Benedictina (minden bencés vonatkozású anyag), Kézirattár, Jesuitica. A Főapátsági Könyvtár egyházi-szerzetesi könyvtár, más megfogalmazásban teológiai szakkönyvtár.

Gyűjtőköre: teológia és segédtudományai, szerzetesség – bencés szerzetesség, társadalom- és természettudományok, valamint szépirodalom szelektálva, minden bencés vonatkozású anyag.

E szigorú gyűjtőkör mentén 2014-ben 1319 db könyvvel gyarapodott a modern könyvállomány. 175 féle folyóiratot és napilapot járattunk.

2014-től a Főapátsági Könyvtár gyűjteményéhez tartozik a Musicotheca és az egykori teológia teológiai főiskola könyvtára is – ma Modern Teológiai Könyvtár (MTK)

A Musicotheca a Pannonhalmi Főapátság zenei hagyatéka - A gyűjtemény összetétele mind formailag (kézirat, könyv, kotta, stb.), mind tartalmilag igen vegyes. I. Muzeális rész: Musica Jesuitica, Musica Antiquiora, Acta Recentiora elnevezésű, tékába kötött, zenei kéziratok, valamint 18-19. századi nyomtatott kottákat tartalmazó együttes, mely a teljes hagyatéknak legértékesebb részét képezi. II. Könyvek, folyóiratok: Vegyes összetételű zenei szakirodalom: kézikönyvek (lexikonok, zenei szótárak, kalauzok), monográfiák, ismeretterjesztő művek, néhány zenei folyóirat: (pl. Zeneközlöny, Magyar Kórus). III. Kották: 19-20. századi nyomtatott kiadványok: operák, kamaraművek, orgonaművek, iskolák, énekkari művek, több sorozat kispártitúra. IV. Hangzó dokumentumok: Zömében fekete bakelit-lemezek. V. Egyéb: Korábban élt, vagy kortárs, egyházzenevel foglalkozó rendtársak „speciális” gyűjteményei, zenei kéziratos feljegyzései, kortárs zeneszerzők hagyatéka. (pl. Szigeti Kilián OSB zenei és

orgonatörténeti hagyatéka, Kalmár László zeneszerző hagyatéka, Vukán György három műve kézírata)

A Modern Teológiai Könyvtár (MTK) az egykori, Pannonhalmán működő Szent Gellért Hittudományi Főiskola Könyvtára, majd Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Szent Gellért Kollégiumának könyvtára.

A mintegy 10000 kötetes, zömében idegen nyelvű, leginkább teológiai szakirodalomgyűjtemény a következő témájú könyvekből áll: dogmatika, kateketika, pasztorális, homiletika, moralis, vallások, biblikum, egyházjog, fundamentális, szentek élete, lelkeség, életrajzok, festschriftek, patológia, bencés vonatkozású anyag, szerzetesség, pápai megnyilatkozások, zsinat, ökumenizmus, liturgika, egyháztörténet, valamint filozófia, pszichológia, szociológia, művészeti albumok, és kevés zenei ill., néprajzi témájú könyvek.

### **Beruházások, fejlesztések, sikerek és eredmények a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtárban 2014-ben**

Restaurálás – 1. egyedi restaurálás

A Főkönyvtár egy 2013-ban benyújtott NKA pályázaton 1.000.000 Ft-ot nyert egyedi restaurálásra.

Az elnyert összegből a következő három kötetet restauráltattuk 2014-ben:

1. 122-F-19/1-3 jelzetű kolligátum, mely a következő három művet tartalmazza:

/1. Turrecremata, Johannes de: Expositio Psalterii. Krakko: [Turrecrematae (= Caspar Straube?), 1476/77 körül] 150 lap, illusztrált

/2. Henricus Ariminensis: De quatuor virtutibus cardinalibus. Strassburg : [typogr. Operis Henrici Ariminensis (= Georg Reyser?), post 11. Nov. 1472.] 148p, illusztrált

/3. Hieronymus, (S.): De viris illustribus. – [Augsburg: Günther Zainer, ante 5. Jun. 1473.] 37 lap, illusztrált.

A 122-F-19/1-3 egy három művet tartalmazó kolligátum, amely intézményünk legrégebbi ősnymtatványainak csoportját alkotja, mindannyian az 1470-es évekből származnak. A possessor-bejegyzés szerint RPK (Régi Pannonhalmi Könyv), azaz már az 1786-ban II. József

által történt felozlatást megelőzően is a monostor könyvtárában volt. Az 1802-es visszaállítást követően sajnos csak töredéke kerülhetett vissza az állománynak, így különös becsben tartjuk őket.

Kolligátum 1. része: Magyarországon csak nálunk található meg. A Gesamtkatalog der Wiegendrucke (GW) ősnyomtatvány-világkatalógus szerint Krakkóban összesen 13 művet jelentettek meg ősnyomtatványként, a mű feltételezett nyomdászatól (akit éppen erről a munkájáról neveztek el) pedig ott csupán 4-et. A világon 23 ép példányt tartanak nyilván, ennek nagy részét is Lengyelországban, a csonka példányok és fragmentumok száma 6 db. (GW M48196.) Példányunk első és utolsó levele hiányzik csupán.

Kolligátum 3. része: a Sajó Géza-Soltész Erzsébet által összeállított Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur című magyarországi ősnyomtatvány-katalógus adatai (CIH) -1688. szerint 1473. június 5. előtti, de a GW szerint 1470-nél nem lehet későbbi példány. (GW 12451.)

A kolligátum tartalmazza könyvtárunk legrégebb nyomtatványát. A CIH adatai szerint ez a mű a kolligátum 2. vagy 3. része (1472. november 11. után; 1473. június 5. előtt), a GW adatai szerint egyértelműen a 3. része (1470-ből, vagy korábról).

2. A 118-D-19 („Nomina novitiorum secundum ordinem quo ingressi sunt in hanc Domum Probationis Leobensem Provinciae Austriae Societatis Jesu ab anno 1614. usque ad annum 1689.”) és a

3. 118-D-17 („Elogia defunctorum patrum et fratrum ex Provincia Austriaco-Hungarica Societatis Jesu ab anno 1667. usque annum 1676.”) kódexlapba kötött jezsuita adattárak.

Mivel a történelmi Magyarország területéről származó, itt készült vagy használatban volt fennmaradt kódexek száma ismert történelmi okok miatt meglehetősen alacsony, különleges forrásértékkel bírnak a kötő- és kasírozó anyagként használt kódextöredékek. Intézményünkben 2013-ban az Országos Széchényi Könyvtár szakmai segítségével (Fragmenta et Codices kutatócsoport) és két helyi könyvtáros munkájával elkezdődött nálunk is ezek részletes feldolgozásának munkája. Így a fenti két dokumentum állományvédelme egy másik, nemrég indult projekt munkálataihoz is kapcsolódna.

A 118-D-19 „Nomina novitiorum” táblázatos jegyzék a leobeni jezsuita rendház növendékeiről, 1614-től 1689-ig. Feltünteti a személy származási helyét, születési idejét, a

rendbe való belépésének helyét, idejét. Azt is megtudhatjuk, hol áll rendi tanulmányaiban, milyen nyelvet beszél, és hogy konvertita-e vagy mindig katolikus volt. (Ne feledjük, a reformáció óta még száz év sem telt el!) Ezek az információk nem csak a jezsuita rend számára érdekesek, mint rendtörténeti érdekesség, hanem az egyháztörténet és művelődéstörténet forrásául is szolgálhatnak. A kéziratot Pannonhalmának adományozó Paintner Mihály maga is tanult Leobenben 1771-1772-ben. A nevek között találunk számos magyar személyt is találunk, első helyen említendő „Hevenyesi Gabriel”, azaz Hevenesi Gábor (1656-1715), a neves jezsuita történétíró.

A 118-D-17 „Elogia defunctorum” az 1667 és 1676 között elhunyt jezsuita atyák és testvérek nekrológjait tartalmazza. A gyászbeszédek részletesen ismertetik az elhunyt életútját, rendi tevékenységét, így gazdag adattárként szolgál. Itt is számos magyar névvel találkozunk, pl. Alexius Palloczy, Paulus Hellesfeny.

Az egyes nekrológok végén szerepel az azokat készítő személy neve is, ez is információ értékű lehet a kutatók számára.

Restaurálás – 2. általános preventív állományvédelmi munkák

A Főkönyvtár egy 2013-ban benyújtott, 2014-ben megvalósítandó NKA pályázaton 400.000 Ft-ot nyert általános preventív állományvédelmi munkára.

A muzeális gyűjtemény vagyon- és tűzvédelme a könyvtár egész területén megoldott, a fizikai állagmegóvásról (preventív általános állományvédelem és egyedi restauráltatás) folyamatosan gondoskodunk. Az elmúlt években minden lehetséges alkalommal nyújtottunk be pályázatokat egyedi restauráltatásra és általános állománygondozásra.

A NKA Könyvtári Kollégiuma által kiírt pályázatok segítségével, általános restaurálási programunk alapján, 2002 és 2006 között az ősnymtatványtár, az RMK-gyűjtemény, a Benedictina, a Jesuitica és a Kézirattár preventív védelme valósult meg. 2006-ban kezdődött el és azóta is folyamatosan tart a klasszicista könyvtárterem általános állagmegóvása, ahol a teljes gyűjtemény nagyobb része helyezkedik el. (A pannonhalmi klasszicista teremkönyvtár Magyarország egyik legismertebb, leglátogatottabb műemlékkönyvtára. A közel 400.000 kötetes teljes állományból a 17-19. századi anyag szinte teljes egészében, és a 20. század eleji anyag is itt található.)

Az elnyert pályázati támogatást a megnövekedett egyházi közgyűjteményi támogatásból kiegészítve, összesen 400e + 512e = 912e Ft –ot felhasználva a fent vázolt tervszerű általános állományvédelmi munkát folytatjuk a műemlék teremkönyvtárban. A teremkönyvtár hosszanti részének emeletén 5 szekrénynyi könyv - mintegy 8000 kötet – tisztítása, javítása, tékázása, portalanítása történik meg október 27. és november 5. között

### Ősnyomtatvány-adatbázis és katalógus létrehozása

A muzeális gyűjteménnyel bíró könyvtárak egyik legértékesebb állományrésze az ősnyomtatványtár.

Az ősnyomtatvány olyan nyomtatvány, amely Európában a könyvnyomtatás feltalálásától, az 1450-es évektől kezdve 1500. december 31-ig szedésnyomással, vagyis összerakható és szétszedhető betűkkel készült.

(Az ősnyomtatvány terminus technicusa a latin eredetű incunabulum, többesszámban incunabula, amelynek klasszikus jelentése: pólya (bölcső), szülőföld, születéshely, első kezdet, eredet, első gyermekkor. Így az incunabulum jelentése: bölcsőnyomat.

Könyvnyomtatásnak a kézzel előállított könyvek (kódexek) létrehozása utáni nyomtatott technológiát nevezzük. Az eljárást először Kínában alkalmazták, 1041-ben, de a könyvnyomtatást Európában, ahogy mi ismerjük, 1450 körül a Német-római Császárságban egy aranyművesből lett nyomdász, Johann Gutenberg találta fel. (forrás és további infók: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Ősnyomtatvány>)

A Főapátsági Könyvtár cca. 240 ősnyomtatvánnyal rendelkezik.

Az 1970-ben összeállított országos ősnyomtatvány katalógusban 236 kötet szerepel, mely ennél sokkal több művet takar. Vannak ún, kolligátumok, melyben 2-3 művet kötöttek egybe, egy kötetbe. (Ősnyomtatványkatalógus: Sajó Géza-Soltész Erzsébet: Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur A-N, O-Z I-II. Budapestini (Budapest), MCMLXX (1970) In aedibus Academiae Scientiarum Hungariae (Akadémiai Könyvkiadó). A bevezetés angol nyelvű, a hazai gyűjteményekben található ősnyomtatványok pontos könyvészeti leírásai példánykimutatásokkal, unikális példányokkal. A korábbi hazai ősnyomtatvány katalógusok anyagát tartalmazza.)

Ősnyomtatvány adatbázis és katalógus létrehozása széleskörű műveltséget, a klasszikus és modern nyelvek ismeretét és alapos régikönyves ismeretet igényel.

A munkára sikerült megnyernünk Dr. Wojtilla Gyuláné Dr. Salgó Ágnes, aki az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) Régi Nyomtatványok Tára nyugállományú vezetőjét. Salgó Ágnes a következő évben havonta 1-2 alkalommal néhány napon itt, a Főkönyvtárban, más napokon az OSZK-ban dolgozik az ősnymtatvány-adatbázison és katalóguson.

#### A Modern Teológiai Könyvtár ( MTK) feldolgozása

2014 nyarán szombathelyi, könyvtár szakos hallgatókkal és régi bencés diákokkal elkezdtek az egykori főiskolai könyvtár – ma modern teológiai könyvtár (MTK) átszervezését és számítógépes feldolgozását.

Első lépésként a gyűjtemény fizikai elhelyezését és későbbi szolgáltatását kellett újragondolnunk úgy, hogy a gyűjtemény az eddigi helyén, az főmonostor 3. emeletén, a klauzúrában marad, és ez az állományrész a rendi közösség egyféle, főként teológiai magánkönyvtáraként funkcionál, bár az elektronikus katalógus beletartozik a Főapátsági Könyvtár adatbázisába. Külső könyvtárhasználók számára a gyűjtemény helyben használható.

Az első feladat a gyűjtemény új rendjének kialakítása volt, vagyis kiemeltük az állományból azokat a könyveket, melyek a fenti témakörbe nem tartoznak bele, majd a teológia ágai szerint csoportosítottuk át és helyeztük el a polcokra három teremben a könyveket. Utána a könyvek leltári számot kaptak, bepecsételtük a könyvtár pecsétjét, és beragasztottuk a vonalkódot, melynek segítségével a kölcsönzés történik.

Ezután kezdtük el a gyűjtemény számítógépes katalogizálását. 23 munkanap alatt a 7 kis kollégánknak a gyűjtemény szorosan vett teológiai részét (a teológiai témájú könyveket) sikerült feldolgozni. Összesen 5300 rekordot dolgoztak fel (a többkötetes művek miatt ez persze fizikailag ennél több könyvet jelent). Fejenként átlagosan 757 rekordot vittek fel a számítógépes programba. Ebből az online adatbázisban hamarosan már a fele kereshetővé vált, cca. 2600) A könyvtár számítógépes katalógusának elérhetősége: <http://193.225.124.7:8080/WebPac.phfkdb/CorvinaWeb> Az online adatbázisban az MTK gyűjtemény együtt kereshető a főkönyvtári könyvekkel, a leírásokban az ún. példányadatokat kell figyelni.

További feladat maradt még, hogy a polcok feliratait elkészítsük, hogy a témakörök elhelyezése átlátható legyen, és magukra a könyvekre is rá fogjuk ragasztani a jelzetet, hogy a polcokon könnyebb legyen a keresés. Természetesen az elmaradt állományrészt is (filozófia, pedagógia, szociológia, pszichológia) is fel kell dolgoznunk. Tervezzük egy számítógép

beüzemelését is, melyen a könyvtárat használó atyák és testvérek számára elérhető lesz a katalógus, ill. a könyvkölcsönzést idővel saját maguk intézhetik, bár a főkönyvtár is értesítést kap majd a könyv mozgásáról. A kölcsönzés egyelőre a Főkönyvtáron keresztül történik. Szükségessé lesz a gyűjtemény további bővítése is, új polcok beállítása, melyre három teremben van lehetőség.

#### Benedictina gyűjtemény bővítése – új polcok

A Főapátsági Könyvtár egyik legértékesebb gyűjteménye a Benedictina gyűjtemény. Itt őrizünk minden bencés vonatkozású anyagot. Ezt a gyűjteményt kutatják leginkább szakdolgozók, doktori iskolát végzők, kutatók.

A Benedictina gyűjtemény a könyvtárépület déli oldalszárnyában, az emeleten található. (1. kép)

Mint a legtöbb könyvtár, mi is helyhiánnyal küzdünk. A Benedictina gyűjtemény fejlesztése, lazítása, bővítése elodázhatatlan feladat volt már.

2014 nyarán, (júliusban) az északi oldalszárnyban, az emeleten lévő nagyteremben sikerült új polcokat készíttetnünk. (2-4. kép) Ez a terem egyben múzeumpedagógiai foglalkoztató is.

#### A Modern Teológiai Könyvtár (MTK) bővítése - új polcok

2014-ben az egykori pannonhalmi teológiai főiskolai könyvtár a Főapátsági Könyvtár gyűjteményébe és gondozásába került. Az állományrész új neve modern teológiai könyvtár (MTK) lett.

A gyűjtemény az eddigi helyén, az főmonostor 3. emeletén, klauzúrában maradt, és ez az állományrész a rendi közösség egyféle, főként teológiai magánkönyvtáraként funkcionál továbbra is, bár az elektronikus katalógusa beletartozik a Főapátsági Könyvtár adatbázisába. Külső könyvtárhasználók számára a gyűjtemény helyben használható.

2014 nyarán elkezdtük a gyűjtemény átszervezését (a gyűjtemény új fizikai rendjének kialakítása: új tematika, állományapasztás, a könyvek új leltári számot kaptak, belekerült a Főkönyvtár pecsétje, és a kölcsönzést segítő vonalkód) és számítógépes feldolgozását. A munkában szombathelyi, könyvtár szakos hallgatók és egykori bencés diákok segítettek.

További feladat maradt még a polcok feliratainak elkészítése, a jelzet ráragasztása a könyvekre, az elmaradt állományrész feldolgozása, egy számítógép beüzemelése a



katalógushasználatra és a kölcsönzésre, a gyűjtemény lazítása és további bővítése miatt új polcok beállítása, melyre három teremben van lehetőség.

E feladatok közül az utolsót még ebben az évben el tudtuk végezni; karácsonyra készültek el az új polcok három teremben. Így lehetővé vált a meglévő könyvállomány áttekinthető elhelyezése, a további gyarapítás, és át tudtuk költöztetni a Migne gyűjteményt is.

Ablakcsere a könyvtári irodákban

A Főapátsági Könyvtár az Apátság épületegyüttesének északi épületszárnyában található.

A klasszicista teremkönyvtárban állományvédelmi okokból nincs fűtés. A könyvtári irodák ablakai északra néznek, így ide soha nem süt be a nap. Az irodák a fűtésrendszer végén helyezkednek el, az ablakokat régen újították föl, emellett a fűtetlen nagyterem „kihúzza a meleget.” Mindebből sok problémánk volt az elmúlt években - az irodákban mindig hideg volt.

2014. júniusban négy könyvtári irodában történt ablakcsere. Az ablakok szépek, minden műemléki előírásnak megfelelnek. Reméljük, hogy hatékonyan őrzik majd a meleget, elviselhetőbb lesz a klíma az irodákban.

Techikai eszközök beszerzése

A 20. század végén, 21. század elején sokat változtak a kutatói szokások.

A kutatók, szakdolgozók már lappal jegyzetelnek, kíváncsi vagyok, hogy az elektronikus katalógusokat és adatbázisokat otthonról is elérjék. Ha tehetik, szívesebben dolgoznak otthoni környezetben, ezért nagy jelentősége van a képszerű és szövegszerű digitalizálásnak, ill. ezeket a digitalizált tartalmakat elérjék.

A 21. századi ember már nem szívesen jegyzetel, szívesebben dolgozik valamilyen másolatból. Bár óriási vívmány volt a fénymásológép, de napjainkban már inkább szkennelt képet, vagy fotót kérnek a kutatók, ha tehetik. Ha jelentős technikai segítség volt is a fénymásoló, ez a technika ártalmas volt a dokumentumra. Napjainkban a 20. században keletkezett kéziratok kivételével – állományvédelmi okokból – már csak szkennelt képet vagy fotót készítünk a régi kéziratokról. A két technika közül a másolandó, digitalizálendő dokumentum határozza meg, hogy melyik eszközt használjuk – könyvet célszerűbb fotózni, mert így nem kell kifeszíteni, egy néhány lapos dokumentumot szkennelni egyszerűbb.

Az utóbbi néhány évben érzékelhetően megszorodtak a kutatói (digitalizálás) kérések. Vannak, akik csak munkapéldányt kérnek a digitalizált anyagból, ezeket az egyedi dokumentumokról készült a másolatokat vízjelezve, általában térítés ellenében bocsátjuk a kutatók rendelkezésére. Vannak olyan kérések is, amikor a gyűjteményünkben őrzött kéziratokat publikálni szeretnék, ilyenkor nyomdai minőséget kérnek tőlünk. Ezeket másolatokat szintén térítés ellenében adjuk át, a megjelentetést-kiadást publikációs engedélyhez kötjük.

#### Fényképezőgép vásárlása

A könyvtár mind szkennerekkel, mind fényképezőgéppel rendelkezett eddig is, ám tudjuk, hogy ezek a technikai eszközök néhány éven belül elavulnak, vagy legalábbis újabb és újabb, többet teljesítő berendezések, gépek jelennek meg a piacon. Az elmúlt félévben lehetőségünk nyílt arra, hogy egy új fényképezőgépet vásároljunk. Az új fényképezőgép a jelenleg legmodernebb, legfrissebb, középkategóriás Nikon D7100. Kódexek, metszetek, fotók archiválásánál, digitalizálásánál a legjobb minőséget hozza. Igényes másolatok készítésére is használható.

A fényképezőgépet a levéltár és a múzeum (gyűjtemények) is használhatja, sőt Horváth Tamás tanár úr – mint az apátság „udvari” fotósának is a rendelkezésére áll, hogy a rendi közösség ünnepein ezekkel készítse el a fotókat.

#### Digitális képfeldolgozást segítő szoftverek beszerzése

Ugyancsak a könyvtári kutatók, könyvtárhasználók kiszolgálását segítik, tehát a könyvtári szolgáltatás minőségét javítják azok a képfeldolgozást, kiadványszerkesztést segítő szoftverek, melyeket beszereztünk a könyvtár számára.

Ezek: az Adobe CS6: Digitális képfeldolgozást, kiadványszerkesztést segítő programcsomag és

az Abbyy Finereader 12: Szkennelt, fotózott szöveges dokumentumok feldolgozását, szövegek szerkeszthetővé tételét segítő program.

#### Reprográfiai szoba kialakítása

A 21. században az információs kommunikációs technológiai fejlődésnek köszönhetően jelentősen megváltoztak a könyvtárhasználói, kutatói szokások. A könyvtárainkat távhasználatban (email, telefon) vagy személyesen felkereső kutatók egyre többször kérnek digitális másolatot a gyűjteményünkben őrzött dokumentumokról. Elvárás, hogy könyvtári szolgáltatásainkat e kutatói kérésekhez igazítsuk.

Mivel gyűjteményünk zömében muzeális dokumentumállomány, állományvédelmi szempontból inkább szkennelt képet vagy fotót készítünk; a 20-21. századi dokumentumokról természetesen xeroxot is.

Eddigi technikai felszereltségünk (számítógépek, nyomtatók, szkennerek, fényképezőgép) jónak mondhatók ugyan, de tudjuk, hogy ezek az eszközök folyamatosan fejlődnek, mindig újabb és újabb, egyre korszerűbb eszközök kerülnek piacra.

2014-ben digitalizálás könyvtári szolgáltatásunkat jelentősen sikerült korszerűsíteni:

- új fényképezőgépet vásároltunk, valamint egy
- a digitális képfeldolgozást, kiadványszerkesztést segítő programcsomagot
- és egy a fotózott szöveges dokumentumok feldolgozását segítő programot
- a könyvtár, levéltár és muzeális gyűjtemény együtt vásárolt egy nagy teljesítményű szkennert
- a tervezett nagyobb léptekkel haladó digitalizálás bizonyos informatikai-hálózati korszerűsítéseket is megkíván
- és egy számítógépet, melyen a digitalizálás utómunkáit tudjuk elvégezni

Az új eszközök elhelyezése és még inkább a nyugodt munkafeltételek biztosítása érdekében a könyvtári az eddig raktárnak használt két könyvtári iroda egyikéből egy reprográfiai szobát alakítottunk ki.

Kulturális és szakmai tevékenységek

- részvétel szakmai rendezvényeken, országos projekteken:

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése (EKE) a magyarországi egyházi-felekezeti könyvtárak szakmai-érdekvédelmi szervezete. Az idén 20 éves egyesülésnek szellemi központja Pannonhalma volt. A Főapátsági Könyvtár adta az első elnököt (Bánhegyi Miksa atya), majd tíz éven át Ásványi Ilona volt az egyesület titkára (1999-2004), elnöke (2004-2007), elnökségi tagja (2007-2009).

A pannonhalmi könyvtár – ha a „történelem zivataros századaiban” nem is működött folyamatosan – a legrégebbi magyarországi könyvtár. Ez a történelmi tény kötelez bennünket.

A pannonhalmi Főapátsági Könyvtár munkatársai folyamatosan részt vesznek különböző, a magyarországi egyházi-felekezeti könyvtárakat érintő programokban, projektekben, törekvéseken, rendszeresen publikálnak szakmai írásokat, előadásokat tartanak, szakmai munkacsoportok, kerekasztalok munkájában vesznek részt.

2014. márciusban előadást tartottunk az Egyházi könyvtárak a 21. század elején című konferencián – Ásványi Ilona: Az egyházi könyvtárak és a nyilvánosság

2014. júniusban minden munkatárs részt vett az EKE ünnepi közgyűlésén, konferenciáján, szakmai kirándulásán Vácott

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség delegáltjaként Ásványi Ilona tagja a könyvtáros életpályamodell kidolgozó munkacsoportnak, mely 2014. szeptembertől működik.

2014. novemberben – Radnóti Miklós halálának 70. évfordulójára emlékezve Ásványi Ilona előadást tartott Az én Radnóti-képem címmel a Pannonhalmi Városi Könyvtárban a Radnóti emlékmenet rendezvénysorozat részeként. A Szentkirályszabadjától Abdáig zarándokoló emlékmenet 5. stációja volt Pannonhalmán.

Ugyancsak e szomorú évfordulóra emlékezve tartott Ásványi Ilona rendhagyó irodalomórát latin órán a gimnázium 12-es diákjainak Radnótiról, az eklogákról.

#### Publikációk

2014-ben Ásványi Ilona következő írásai jelentek meg a szaksajtóban:

- Az egyházi könyvtárak és a nyilvánosság

in: Könyvtári Levelezőlap (25) 2014. 4. sz. p. 3-13.

- Egyházi könyvtárak a 21. század elején

in: Könyvtári Levelezőlap (25) 2014. 4. sz. p. 14-17.

- „... a rostavizsgán a könyvtáros, mint ’alak’, siralmasan megbukott...

in: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros (24) 2014. 6. sz. p. 42-52.

- 20 éves az egyházi Könyvtárak Egyesülése

in: Könyvtári Levelezőlap (25) 2014. 9. sz. p. 3-9.

- Beszámoló az Egyházi Könyvtárak Egyesülése 2014. évi összejuveteléről (Vác, 2014. június 23-25.)

in: Könyvtári Levelezőlap (25) 2014. 9. sz. p. 10-17.

- „... arra rendeltelek titeket, hogy munkátokkal maradandó gyümölesöt hozzatok...” (Jn 15,16) 20 éves az Egyházi Könyvtárak Egyesülése

in: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, (23) 2014. 9. sz. p. 3-11

- „... az otllét megerősített hitemben, bizalmamban...” Weöres Sándor és Károlyi Amy Pannonhalmán

in: Collectanea Sancti Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értésítője II. – (szerk. Dénesi Tamás, Dejsics Konrád).- Pannonhalma: Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményei, 2014. p. 199-212.

- szócikk - kiállítási katalógus és tanulmánykötetben

Horae Beatae Mariae Virginis= Pannonhalmi Hóraskönyv. 1500 körül

Kép és kereszténység: Vizuális médiumok a középkorban = Image and Chrisianity: Visual Media in the Middle Ages / szerk. Bokody Péter.- Pannonhalma: Pannonhalmi Főapátság, 2014. 286. p.

Könyvkiadás: gyűjteményi évkönyv

A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár, a Pannonhalmi Főapátsági Levéltár, a Pannonhalmi Főapátsági Múzeum – együtt: a Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményei - 2013-ban együtt

indították útjára és jelentették meg a gyűjtemények évkönyvét, melynek 2. kötete 2014. decemberben jelent meg

Collectanea Sancti Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője II. – (szerk. Dénesi Tamás, Dejsics Konrád).- Pannonhalma: Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményei, 2014.

#### Kiállítás

Anyagunkat, kincseinket készséggel adjuk kölcsön kiállításra, ill. Pannonhalmán az Apátság kiállítótermében és a muzeális könyvtártermében is szerveztünk kiállításokat.

Saját kiállítások a klasszicista nagyteremben: Miracula et sanctitas – Csodák és szentség

Az Apátsággal közösen: Kép és kereszténység: Vizuális médiumok a középkorban

Kölcsönöztünk anyagot a következő kiállításokra: 1. Majk – kamalduli remeteség rekonstrukciója – A hallgatás ereje című kiállítás. 2. PIM – Irodalmi kiállítás az I. világháború kitörésének 100. évfordulója emlékére

#### Iskolai közösségi szolgálat (IKSZ)

2016-tól az érettségi vizsga kötelező feltétele, hogy a diákok 50 óra közösségi szolgálatot teljesítsenek. A rendelkezés érintette a 2014-ben 9. és 10. osztályos gimnazistákat.

A Pannonhalmi Bencés Gimnázium kilenc projektet indított el a 2013/2014-es tanév második félévében: pl. kisebb diákok korrepetálása, életinterjú készítése a Szent Adalbert Otthonban élő idős bencésekkel, közös programok az otthon lakóival – filmnézés, kirándulás, környezettudatos programok, parkrendezés, a kültéri bútorok festése stb. és közgyűjteményi feladatok a Főapátsági Könyvtárban.

A könyvtári IKSZ projekt, melyet Hegedüs Józsefné vezetett, 2014 áprilisában indult. mintegy 60 diák jelentkezett az 50 órás szolgálatra, melyet 5 tömbre osztott a kolléganő. A tanév végére az első két tömböt teljesítette a hat csapatban dolgozó diáksereg.

A program célja az volt, hogy ne csupán a könyvtárosok által sem szeretett rakodómunkát, duplum-válogatást vagy selejtezést végezzenek a diákok, hanem múzeumpedagógiai módszerrel olyan feladatokat végezzenek el, mely során később is hasznosítható könyv és könyvtárhasználati ismereteket szerezhetnek.

## Terveink 2015-re

Személyi kérdések:

Szeretnénk felvenni egy feldolgozó-könyvtárost.

Pillanatnyilag ideiglenesen megoldott a takarítás. Az Apátságban 2015 folyamán az intézményi-szervezeti átalakulás, a rugalmas munkaidő és teljesítmény alapú bérezés projektek keretében átalakul a takarítás rendje, feladata, központilag lesz megoldott, nem az egyes részlegek szerint. Ebbe az átalakításba a könyvtár is beletartozik.

Gyűjtemény-gondozás, állományrendezés:

- Könyvtár szakos hallgatók bevonásával folytatni szeretnénk a Modern Teológiai Könyvtár (MTK) feldolgozását, rendezését.
- Zenei könyvtáros szakember és zenetudós, valamint hallgatók segítségével szeretnénk elkezdni a Musicotheca rendezését és a muzeális gyűjtemény digitalizálását, feldolgozását.
- Szükséges a Benedictina gyűjtemény lazítása, rendezése. A kéziratos hagyatékok feldolgozásának felgyorsítása.
- Az ősnymtatványok – adatbázis építése, egy nyomtatott katalógus előkészítése

Gyűjteménygondozás,- raktározás: Szükségessé vált az alsó könyvtár (raktár) galériázása, polcozás, könyvlift építése a raktár és szolgáltató-helyiségek között – ebből 2015-ben a statikai felmérést és terveztetést ütemeztük be.

Gyűjteménygondozás- állományvédelem: A klasszicista teremkönyvtár világító- hőmérséklet és páramérő rendszerének átalakítása költséghatékonysági szempontból– terveztetés

Könyvkiadás: 2015-ben is megjelenik a gyűjteményi évkönyv (Collentanea Sancti Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője) következő kötete.

Előadások: Felkérésre továbbra is szívesen tartunk szakmai előadásokat

Egyéb szakmai programok – rendhagyó szakmai vezetés és könyvtári óra: Vállaljuk szakmai csoportok vezetését – könyvtárosok, könyvbarátok, érdeklődők és r

rendhagyó irodalom, történelem, valamint könyvtári órát is.

Publikálás: Lehetőség szerint továbbra publikáljuk kutatómunkánk eredményeit.

Rendezvények - Továbbképzés: Lehetőség szerint továbbra is bekapcsolódunk a különböző egyházi és világi szakmai szervezetek munkájába, részt veszünk különböző szakmai rendezvényeken, de fizetési tanfolyamokra nincs most fedezetünk.

Kiállítás: Anyagunkat, kincseinket 2015-ben is készséggel adjuk kölcsön más múzeumoknak kiállításra, ill. Pannonhalmán az Apátság kiállítótermében és a muzeális könyvtártermében is szervezünk kiállításokat.

Technikai feltételeink jónak mondhatók, a levéltárral és a gyűjteményekkel közösen egy nagy teljesítményű szkennert szeretnénk beszerezni - 2014 decemberében már elindult a beszerzése, hozzá szükséges egy új számítógép is.

Egyéb beruházások-felújítások: A 2014-ben kialakított reprográfiai szoba berendezése célbútorokkal. A klasszicista teremkönyvtárban elhelyezett a muzeális tárlók restaurálása.

Pannonhalma, 2015. január 13.